



## BÖLÜM 6

### GÖÇMEN SAĞLIĞINDAKİ EŞİTSİZLİKLER: SURIYELİ GÖÇMENLER

Aylin GÜNAY ATALI<sup>1</sup>  
Necibe GÜNDOĞAN GÜR<sup>2</sup>

#### GİRİŞ

İnsanlık tarihinin ilk zamanlarından bugüne eşitsizlik olgusunun varlığından söz etmek mümkündür. Cinsiyet ile başlayan farklılıklar zamanla sahip olunan ya da olunamayan imkânlar doğrultusunda eşitsizliğe evrilmektedir. Pek çok alanda eşitsizlikler yaşansa da bu eşitsizliklerin en belirginini sağlık alanında yaşanmaktadır. Dünyaya gelen her çocuğun hayata aynı şekilde gözlerini açmadığı bir gerçektir ve bu gerçek kişinin yaşamı boyunca mevcudiyetini korumaktadır. Günümüz dünyasında küreselleşme ile birlikte sağlık eşitsizliklerinin daha da hissedilir oluşu, bu konuya ilgiyi artırmaktadır.

Bir süreç olarak bütün dünyanın yaşadığı küreselleşme diğer tüm alanlarda olduğu gibi sağlıkla da ilişkilidir ve aynı zamanda bu ilişki oldukça karmaşıktır. Küreselleşme, sağlığı çeşitli şekillerde etkileyen çok yönlü bir mefhumdur. Küreselleşmenin sonuçları tüm nüfusu ve sağlık sistemlerini doğrudan etkilemektedir. Bu etki ekonomi, eğitim, sanitasyon ve su temini gibi diğer faktörler aracılığıyla dolaylı da

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi AD., gunay.aylin@gmail.com

<sup>2</sup> YL. Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi AD., necibegur@gmail.com

riyelilerin yoğun olarak yaşadıkları yerler başta olmak üzere; birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunulduğu Göçmen Sağlığı Merkezleri kurularak sağlık hizmetlerine erişimi artırılmıştır. Yine dil engeli yaşamamaları için Türk sağlık çalışanları tarafından eğitilmiş ve sertifikalı Suriyeli sağlık çalışanları hizmet vermektedir. Suriyeli göçmenler için sağlık hizmetlerinde birinci basamak sağlık hizmetlerine yoğunlaştırıldığı gözlenmektedir. Birinci basamak sağlık hizmetleri toplum sağlığı için taşıdığı önem tartışmasız bir gerçek olmakla birlikte göçmen sağlığı konusunda daha geniş kapsamlı sağlık politikaları oluşturulması gerekliliği söz konusudur. Sosyal desteğin sağlanmasından çevre sağlığına, ilaç temininden barınma ve beslenme koşullarına kadar eş zamanlı planlama ve uygulama gerektiren politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçmen sağlığındaki eşitsizlikler, göçmenlerin yaşadığı eşitsizliklerin sadece bir yönünü ortaya koymaktadır. Temel insan hakkı olan yaşama hakkının sağlık hakkı ile olan yakın ilgisi sağlıkta yaşanan eşitsizlikleri diğer eşitsizliklerden bir üst sıraya taşımaktadır. Sağlıktaki eşitsizlik insanın varlığı üzerinde etkilere ve sağlıklı bir hayat geçirmesi önündeki engellere neden olmaktadır. Gerek sosyoekonomik gerekse sosyokültürel açıdan pek çok olumsuzluğu ve eşitsizliği yaşayan Suriyeli göçmenler için çok yönlü ve kapsamlı çalışmaların projelendirilmesi ihtiyacı söz konusudur. Bu bağlamda yapılacak çalışmalar için tek başına ev sahibi ülkenin sorumluluğu taşıması mümkün olmadığı için uluslararası işbirlikleri önem kazanmaktadır. Dünyanın ortak sorumluluğu ve sorunu olan göçmenler için uluslararası alanda faaliyet gösteren pek çok kurum da çalışmalar yürütmektedir. Hem yerel hem küresel boyutta sorunun mutlak çözümü olmasa dahi sağlık eşitsizlikleri için etkili ve bağlayıcı çözümler geliştirilmesi, dünya sağlığının geleceği ile doğrudan ilişkilidir. COVID-19 pandemisi ile sosyoekonomik sağlık belirleyicileri ve uzun süredir devam eden yapısal eşitsizlikler tarafından beslenen gruplar arasındaki sağlık eşitsizlikleri daha da belirgin bir hale geldiği bir kez daha görülmektedir.

## KAYNAKLAR

- Aba, G. ve Ateş, M. (2015). Sağlıkta Eşitsizlikler, Beta Basım
- Acemoğlu, D. ve Robinson, J. A. (2015). Ulusların Düşüşü, Doğan Kitap
- AFAD, (2016). Başbakanlık AFAD'ın Ülkemizde Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Gerçekleştirilen Anket Çalışmasına İlişkin Bazı Sonuçlar. Erişim Adresi: <https://www.afad.gov.tr/UserFiles/File/gecicidosyalar/anket%20%C3%87ALI%C5%9EMASI.pdf>
- AFAD, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları. Ankara
- AFAD, (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar. Erişim Adresi: [https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/80\\_-20140529154110-turkiye\\_deki-suriyeli-kadınlar\\_-2014.pdf](https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/80_-20140529154110-turkiye_deki-suriyeli-kadınlar_-2014.pdf)
- AFAD, (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2017 Saha Araştırması Sonuçları. Erişim Adresi: [https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/60\\_-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey2017\\_baski\\_30\\_12\\_2017\\_tr.pdf](https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/60_-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey2017_baski_30_12_2017_tr.pdf)

- Alma Ata Bildirgesi. (1978). Erişim Adresi: <http://195.142.135.65/who/ALMAATA.HTM>
- Arcaya, M. C., Arcaya, A. L. ve Subramanian, S. V. (2015). Inequalities in health: definitions, concepts, and theories. *Global health action*, 8(1), 27106.
- Balcılar, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Sağlık Durumu Araştırması Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mültecilerde Bulaşıcı Olmayan Hastalık Risk Faktörleri Sıklığı. World Health Organization.
- Baretto, M. L. (2017). Desigualdades em Saúde: uma perspectiva global, Erişim Adresi: <https://www.scielo.br/j/csc/a/XLS4hCMT6k5nMQy8BJzJhHx/?lang=pt> Erişim Tarihi: 14.09.2021
- Bates, L. M., Hankivsky, O. ve Springer, K.W. (2009). Gender and health inequities: A comment on the Final Report of the WHO Commission on the Social Determinants of Health *Social Science & Medicine*, (69), 1002-4.
- Belek, İ. ve Soyer A. (1995). Sağlıkta Özelleştirme, Sorun Yayınları
- Breen, R. (2005). *Approaches to Class Analysis*, Cambridge University Press
- Dikmetaş, E. (2006). Sağlıkta eşitlik/eşitsizlik. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1 (2), 2-14.
- Elik, S. (2016). Arap Baharı Sonrası Ortadoğu'dan Türkiye'ye Göç: Türkiye'deki Suriyeliler. Çeviker, A. ve Bal, F. (Ed.). *Türk-İslam Dünyasında Göç ve Göç Yönetimi*. Akademik Kitaplar Yayınevi.
- El-Khatib, Z., Scales, D., Vearey, J. ve Forsberg, B. C. (2013). Syrian refugees, between rocky crisis in Syria and hard inaccessibility to healthcare services in Lebanon and Jordan. *Conflict and health*, 7(1), 1-3.
- Erdoğan, A. ve Erdoğan, M. M. (2018). Access, qualifications and social dimension of Syrian refugee students in Turkish higher education. In *European higher education area: The impact of past and future policies* (pp. 259-276). Springer, Cham.
- Erdoğan, M. M. (2020). "Securitization from Society" and "Social Acceptance": Political Party-Based Approaches in Turkey to Syrian Refugees. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17(68), 73-92
- Esin, S. (2015). Kaçmanın İmkânsız Hali: Suriyeli Mülteciler. *DİSKAR*, 4, 134-140.
- Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014). T.C. Resmi Gazete, (29153/ 22 Ekim 2014).
- Gidens, A. (2008). *Sosyoloji*, Kırmızı Yayınları
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2019). Göç politikaları kurulu toplandı. Erişim Adresi: [http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-politikalari-urulutoplandi\\_359\\_8930\\_11473\\_icerik](http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-politikalari-urulutoplandi_359_8930_11473_icerik).
- Gray, A. M. (1982). Inequalities in Health. *The Black Report: A Summary and Comment*. *International Journal of Health Services*, 12(3), 349-380.
- Gültaç, A. S. ve Balçık, P. Y. (2018). Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık politikaları. *Sakarya Tıp Dergisi*, 193-204.
- Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (2020). Erişim Adresi: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/gocmen-sagligi-merkezleri.html>
- Hamzaoğlu, O. (2014). Eşitlik -Hakkaniyet- Hak, Toplum ve Hekim, 29(1), 24-31
- İbrahim, İ. E. ve Uçku, R. (2012). Bir Üniversite Hastanesi Bildirimi Zorunlu Bulaşıcı Hastalık Bildirimlerinin Değerlendirilmesi (2005-2008). *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(1), 1-7.
- Kawachi, I., Subramanian, S. V. ve Almeida-Filho, N. (2002). A glossary for health inequalities. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56(9), 647-652.
- Kılıç, B. (2014). Sağlıkta eşitsizlikler, Akademisyen Tıp Kitabevi
- Lalonde, M. (1974). *A new perspective on the health of Canadians*. Ottawa: Ministry of Health and Welfare.
- Memişoğlu F. (2018). Assessing the Development Displacement Nexus in Turkey. *International Centre For Migration Policy Development*. Erişim Adresi: <https://reliefweb.int/report/turkey/workingpaper-assessing-development-displacementnexus-turkey-november-2018>.
- Mills, C. (1999). Eşitlik ve sağlık anahtar konular ve WHO'nun Rolü, Çeviren: İlker Belek, *Toplum ve Hekim*, 14(2), 145-149.
- Möller, H. (2012), *Health Effects of Unemployment Wirral Performance & Public Health Intelligence Team*. Erişim Adresi: <https://www.wirralintelligenceservice.org/media/1086/unemployment-2-sept-12.pdf>

- ORSAM. (2014). Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler, Rapor No: 189. Erişim Adresi: [http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201452\\_189tur.pdf](http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201452_189tur.pdf)
- Polat, G. ve İcağasıoğlu Çoban, A. (2015). 21. YY'da Sağlıkta Eşitsizlikler ve Eşitsizliğin Aşılmasında Sosyal Hizmetlerin Rolü, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26 (1), 177-190
- Royal College of Nursing. (2012). Health inequalities and the social determinants of health. Policy Brief No.1/12.
- Sağlık Bakanlığı. (2017). Suriyeli Sığınmacılar İçin Sıhhat Projesi. Erişim Adresi: <https://www.saglik.gov.tr/TR,25460/suriyeli-siginmacilar-icin-sihhat-projesi.html>
- Sıhhat Projesi. (2022). Erişim Adresi: <http://www.sihhatproject.org/hakimizda.html>
- Şimşek H. ve Kılıç B. (2012). Sağlıkta Eşitsizliklerle İlgili Temel Kavramlar. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*; 10(2): 116-127.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2020), Erişim Adresi: <https://www.csgb.gov.tr/media/87487/yabanciizin2020.pdf>
- TNSA (2018). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması 2018, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
- TUİK. (2017). Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24646>
- TUİK. (2020). Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221>
- Türk Tabipleri Birliği. (2014). Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Yasa Tasarısı Değerlendirme Raporu, Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, (25), 145-157.
- Türk-İş (2020). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar ve Kayıt Dışı Göçmenler Raporu, Erişim Adresi: <https://www.raporlar.org/turkiyede-yasayan-suriyeli-siginmacilar-ve-kayit-disi-gocmenler-raporu-turk-is/>
- Türkkan, A. ve AYTEKİN, H. (2009). Socioeconomic and health inequality in two regions of Turkey. *J Community Health* (34), 346-352.
- UN. (2020). 17 Sustainable Development Goals Report, Erişim Adresi: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/#sdg-goals>
- UNICEF. (2019). 2016-2020 Türkiye – UNICEF Ülke İşbirliği Programı 2019 Raporu, Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/turkey/media/10451/file/UNICEF%202019%20Y%C4%B1llık%20Faaliyet%20Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 02.02.2022
- Ünal A. Z. (2011) Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik. Birleşik Yayıncılık
- Varol Saraçoğlu, G. (2014). Dünya'da Kadın Sağlığındaki Eşitsizlikler, *Toplum ve Hekim*; 29(1): 32-40.
- Whitehead M. ve Dahlgren G. (2006). Concepts and principles for tackling social inequities in health: levelling up part 1. Copenhagen: World Health Organization Regional Office for Europe
- Whitehead, M. (2001). Eşitsizlik ve Sağlık: Kavram ve İlkeler. Türk Tabipleri Birliği Yayını.
- WHO. (1998). Gender and Health, Erişim Adresi: [https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63998/WHO\\_FRH\\_WHD\\_98.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63998/WHO_FRH_WHD_98.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- WHO. (2021). World Health Statistics reports, Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/342703/9789240027053-eng.pdf>
- WHO. (2010). Sağlıkın Sosyal Belirleyicilerine Yönelik Eylemler: Önceki Deneyimlerden Elde Edilenler. Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44488/9786058079519-tur.pdf>
- Yılmaz, H. (2013). Türkiye'de Suriyeli mülteciler-İstanbul Örneği- Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler, İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği - MAZLUMDER İstanbul Şubesi.